

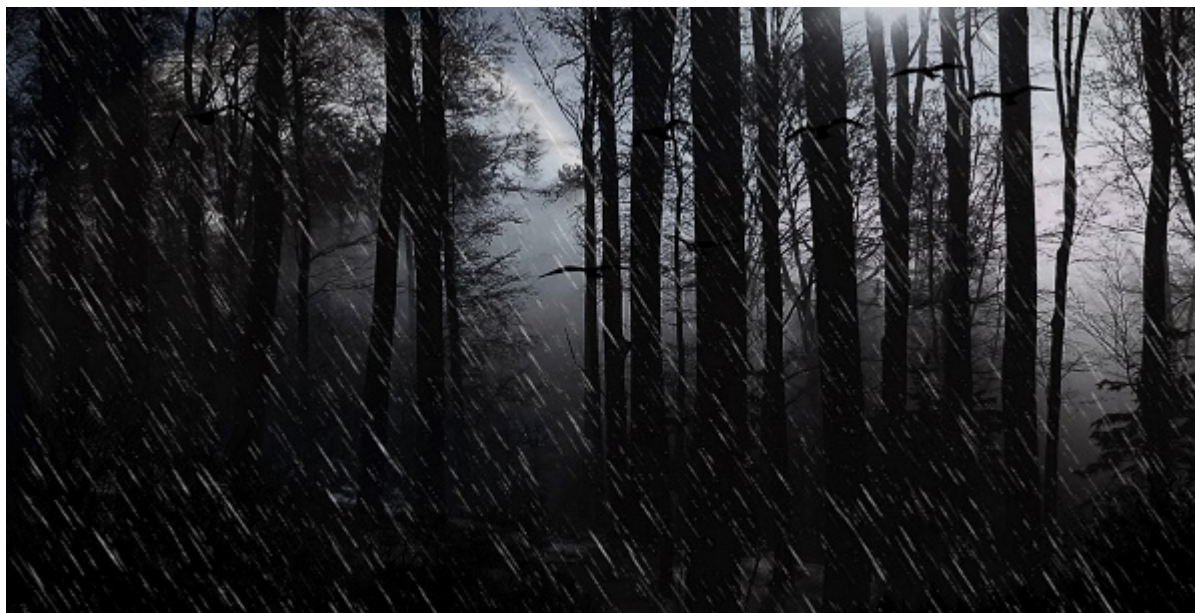
Η ανατομία του κακού κατά την πατερική σκέψη

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η εργασία του φιλόλογου κ. Ηρακλή Ψάλτη σχετικά με τα θέματα της αμαρτίας και της λύτρωσης στο έργο του Γ. Βιζυηνού, από την άποψη της Ορθόδοξης Θεολογίας (προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=91739>) συνεχίζεται με την παρουσίαση της πατερικής σκέψης σχετικά με την παρουσία του κακού στον κόσμο.

Στην Ορθόδοξη Θεολογία υπάρχει δημιουργία *ex nihilo* από τον αγαθό Τριαδικό Θεό και είναι καλός λίαν. Το κακό δεν είναι δημιούργημα του Θεού –οὐκ ἔστι κτίστης κακῶν ὁ Θεός[50]– και δεν αποτελεί κτιστή ουσία. Από τον Αθανάσιο Αλεξανδρείας (περ. 298-373 μ. Χ.) το κακό προσδιορίζεται ως μη ον, ως επίνοια, επινόηση του διαβόλου, ο οποίος διά δόλου και απάτης το ενσταλάζει στον άνθρωπο[51] και κατά τον Ιωάννη Δαμασκηνό[52] το κακό είναι *επιγέννημα* της ελεύθερης βούλησης των λογικών και ελεύθερων όντων[53]. Συνεπώς, το κακό δεν εντοπίζεται ως πράγμα, αλλά ως αλλοίωση και παραμόρφωση ενός κτιστού πράγματος[54] και κατά συνέπεια η φθαρτότητα, η ρευστότητα και η θνητότητα αποτελούν καταρχήν οριακές καταστάσεις της κτιστότητας[55] και στα έσχατα θα φανεί ότι το κακό δεν αποτελεί μέρος της Δημιουργίας, του Είναι, της Ζωής, αλλά προαιρετική τους άρνηση[56]. Εν τούτοις το κακό αποτελεί οντολογικό κίνδυνο[57].

Πηγή: plus.google.com

Ο Σατανάς είναι ο συνηθέστερος όρος με τον οποίο δηλώνεται στην Αγία Γραφή και την Εκκλησιαστική γραμματεία ο Εωσφόρος, ο επικεφαλής των πονηρών πνευμάτων ή αγγέλων, των εκπεσόντων και έκτοτε επιδιωκόντων την πραγματοποίηση και της απώλειας του ανθρώπου. Συνήθης είναι και ο όρος Διάβολος[58]. Είναι το πρώτο κτιστό ελεύθερο ον, το οποίο αμαρτάνει και εκπίπτει. Αιτίες της πτώσης είναι η έπαρση, η αλαζονεία, ο εγωισμός του και η ισοθεία που διεκδικεί (Ησαΐας 14. 12-14)[59]. Η στάση του μετατρέπεται σε τραγωδία, καθώς ο Αρχάγγελος Μιχαήλ τον εκδιώκει από τον ουρανό και τον γκρεμίζει στη γη (Αποκάλυψις Ιωάννου 12. 7-9)[60]. Βάλλει κατά του Θεού και κατά κάθε δημιουργήματός Του και επιδιώκει τον αφανισμό τους και όχι απλώς τη δυστυχία τους[61]. Γίνεται, πλέον, αυτός που έχει το «κράτος του θανάτου»[62] και ο εξαρχής «ανθρωποκτόνος»[63]. Θα πρέπει όμως να διευκρινιστεί ότι, αν και αποτελεί τον εισηγητή και προσωπικό φορέα του κακού, όμως δεν αποτελεί «αυτοκακόν», γιατί ήταν προ της πτώσεώς του αγαθό δημιούργημα και μετέχει ακόμα αμυδρά του αγαθού με το να ευρίσκεται στην ύπαρξη και να μην έχει εκπέσει παντελώς στην ανυπαρξία[64].

Εν κατακλείδι για την Πατερική θεολογία τρεις είναι οι κατεξοχήν αιτίες του κακού:

α. Το ίδιο το γεγονός της κτιστότητας και της εκ του μηδενός δημιουργίας, γεγονός που καθιστά την φύση των όντων «ολισθαίνουσα» προς το απόλυτο Μηδέν

β. Η ελεύθερη προαίρεση του ανθρώπου, ο οποίος, ως πρόσωπο, αμαρτάνει ή σφάλει αναλαμβάνοντας ταυτόχρονα την ευθύνη των επιλογών του και

γ. Ο κόσμος δεν συγκροτείται ως «μονόλογος» του Θεού, αλλά ως «διάλογος» Του με τον άνθρωπο[65].

Το κακό πλήττει, δυστυχώς, και τους πρωτόπλαστους και οδηγούνται στο προπατορικό αμάρτημα.

[Συνεχίζεται]

[50]Μ. Βασίλειος, «Ομιλία ότι ουκ εστίν αίτιος των κακών ο Θεός», P.G. 31, 329-353.

[51]Π. Δημητρόπουλος, «Αμαρτία» στο *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαιδεία*, τόμος 2^{ος} (Αθήνα: Εκδότης Αθαν. Μαρτίνοσ, 1963)σ.254.

[52]Ι. Δαμασκηνόσ, «Κατά Μανιχαίων», P.G. 1528, 23C.

[53]Φ. Σχοινάσ, «Το πρόβλημα του κακού στην αρχαία ελληνική και χριστιανική σκέψη», όπ. παρ., σ.81.

[54]Ν. Ματσούκασ, *Το πρόβλημα του κακού*, όπ. παρ., σ.21.

[55]Ν. Ματσούκασ, «Η κτιστότητα των όντων» στο *Δογματική και συμβολική θεολογία Β* (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Π. Πουρναράσ, 2008)σσ.174-180, εδώ σ.175.

[56]π. Ν. Λουδοβίκος, «Το πρόβλημα του κακού: από τον Αυγουστίνο στη σύγχρονη γενετική», *Σύναξη* 94 (2005)σσ.63-73, εδώ σ.69.

[57]Γ. Φλωρόφσκυ, «Κακό» στο *Δημιουργία και απολύτρωση μετάφραση Π. Πάλλη* (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Π. Πουρναράσ, 1983)σσ.91-104, εδώ σ.92.

[58]Μ. Γκητάκος, «Σατανάσ» στη *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαιδεία*, τόμος 10^{ος} (Αθήνα: Εκδότης: Αθαν. Μαρτίνοσ, 1966)σ.1184.

[59]Ησ. 14. 12-14: «πῶς ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἐωσφόρος ὁ πρωΐ ἀνατέλλων; συνετρίβη εἰς τὴν γῆν ὁ ἀποστέλλων πρὸς πάντα τὰ ἔθνη. σὺ δὲ εἶπας ἐν τῇ διανοίᾳ σου· εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι, ἐπάνω τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου, καθιῶ ἐν ὄρει ὑψηλῷ, ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ τὰ πρὸς Βορρᾶν, 14 ἀναβήσομαι ἐπάνω τῶν νεφῶν, ἔσομαι ὅμοιος τῷ Ὑψίστῳ».

[60]Απ. 12. 7-9: «Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος· καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, 8 καὶ οὐκ ἴσχυσεν, οὐδὲ τόπος εὐρέθη αὐτῷ ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων, ὁ ὄφιν ὁ μέγας ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος Διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν».

[61]Ι. Ζηζιούλας, «Εσχατολογία καὶ Ὑπαρξη Μια οντολογικὴ προσέγγιση στο πρόβλημα των εσχάτων» στο περιοδικό Σύναξη 121 (2012)σσ.43- 72, ἐδῶ σ.51.

[62]Εβρ. 2. 14: «ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον».

[63]Ιω. 8. 44: «ὁμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ· ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ».

[64]Φ. Σχοινιάς, «Το πρόβλημα του κακοῦ στην ἀρχαία ἐλληνικὴ καὶ χριστιανικὴ σκέψη», ὅπ. παρ., σ.83.

[65]π. Ν. Λουδοβίκος, «Το πρόβλημα του κακοῦ: ἀπὸ τον Αὐγουστίνου στη σύγχρονη γενετική», ὅπ. παρ., σ.67.